

ATT LETA SIG UT UR BIBLIOTEKET

Tvättstugebiblioteken i Smedjebacken

Läskunnighet. Språkgädje, fantasi,
förståelse och integration.
Möten mellan människor.
Det är svårt att tänka sig något
viktigare i ett demokratiskt samhälle.

Tvättstugebibliotek i Smedjebacken

VI TAR MARIES bil till Malmvägen 6. I baksätet ligger flera kassar nya böcker redo för hyllorna i Smedjebackens tvättstugebibliotek.

Marie Ohlsson är chef för folk- och skolbiblioteken i Smedjebacken, några krängiga mil sydväst om Falun. De senaste tre åren har hon jobbat med att förverkliga drömmen om ett tvättstugebibliotek i kommunen. Och hon har lyckats – tredubbelt! Idag finns nämligen tre tvättstugebibliotek i Smedjebacken, ett mer än lyckat projekt som Statens Kulturråd har delfinansierat och där kommunbiblioteket har stått för resten av resurserna i form av personaltid.

Tvättstugebiblioteket på Malmvägen är det första i sitt slag i Dalarna och är resultatet av ett samarbete mellan Smedjebackens bibliotek, ABF Dala Finnmark, Bärkehus AB, Hyresgästföreningen och Länsbibliotek Dalarna. Många människor misstar begreppet tvättstugebibliotek och tror att det är en sån där liten samling pocketböcker som uppstår spontant i trapphus och tvättstugor här och var, små samlingar av begagnade böcker från de boende. Men det stämmer inte på något vis. Här är det fråga om nyinköpt litteratur, utvald efter speciella tankar och önskemål.

PÅ MALMVÄGEN HAR MAN fokuserat på böcker kring handarbete och kokböcker, efter önskemål från de boende. Romaner och spänning finns såklart också, och litteratur för barnen i huset. Och nej, det är ingen slump att böckerna hamnat just i strykrummet bredvid tvättstugan. Det är ju hit ner som alla hyresgästerna kommer, ofta flera gånger i månaden och chansen att man då tar en sväng förbi bokhyllorna är stor.

I varje tvättstugebibliotek finns också ett bokombud, som bland annat hjälper Marie med information om vilka de boende är i huset, så att hon sedan kan klura på vilka böcker som är lämpliga att köpa in. Bokombudet fungerar också som ett slags biblioteksvärd och finns tillgänglig för den i huset som behöver hjälp bland böckerna.

Vad tomt! Vad kul!

DET SER LITE GLEST UT bland barntitlarna och först tänker man kanske jaha, det var inte så mycket det här. Sen tittar man igen, med en bibliotekarieblick, och tänker istället: hurra – här har det lånats!

Att hitta läsande förebilder till barn är ett av målen med tvättstugebiblioteken och de tre arbetsplatsbibliotek som också finns i Smedjebacken. Alla undersökningar visar att högläsning och berättande stärker barns fantasi och gynnar språkutvecklingen, och om man når nya läsare bland de vuxna i huset, når man förhoppningsvis även deras barn.

Men det är inte bara föräldrar som kan vara sina barns förebilder. Den lokala PRO-föreningen är en av projektets målgrupper och tanken finns på att få äldre därifrån att haka på som sagoläsare, något som även skulle ge tvättstugebiblioteken en åldersintegrerande aspekt. Det finns inte många arenor i dagens samhälle där medborgarna kan mötas över generationerna på ett naturligt sätt, men tvättstugebibliotekens verksamhet skulle kunna bli en lyckad sådan mötesplats.

Teamwork och tillit

VI FÅR SÄLLSKAP av Eva Långberg från ABF Dala Finnmark. Hon och Marie hade arbetat ihop i några lyckade projekt innan de spånade samman kring tvättstugebiblioteken. Från idé till verkstad var det sen inte långt.

- Det är lite så vi jobbar, skrattar Eva. Vi krånglar inte till det!

I folkbildningsvärlden går det ofta fort, betonar Eva, men samtidigt, menar hon, bygger hennes och Maries goda samarbete på ett stort förtroende som vuxit fram över tid.

- Vi kompletterar varandra bra med våra olika kunskapsområden, fyller Marie i, men framför allt har vi en stor tillit till varandra och respekt för den andres arbete. Vi gör alltid det vi lovat att göra.

Litet bibliotek, stor tanke

EVA BODDE TIDIGARE på Malmvägen, hon kände hyresgästföreningen där och visste att det fanns en fungerande struktur. När hon hörde av sig med sin biblioteksidé så nappade styrelsen direkt. Och det var där ungefär det började.

ATT SYNLI GGÖRA LITTERATUREN, att stimulera till ökat läsande och, framför allt: att få fler ovana läsare att hitta till böckernas värld. Det är precis detta som har varit målet och grundtanken med tvättstugebiblioteken.

Med tvättstugebiblioteken och de tre redan existerande arbetsplatsbiblioteken kör Smedjebacken på anfallsmetoden hellre än sitter hemmavid och väntar på besökarna. Och det är precis så som folkbiblioteken ska arbeta: offensivt och uppsökande.

Responser från biblioteksvärlden har varit väldigt positiv, säger Marie, och det var kanske egentligen först när de glada tillropen hördes utifrån som vi riktigt förstod tvättstugeidéns storhet. Idag, när projektet är inne på sitt sista år, har hon fått med sig allt fler medarbetare i projektet. Inte minst VD:n för det kommunala bostadsföretaget Bärkehus som äger husen, Cia Ferner Kny, är mycket positiv till de nya biblioteken.

– Det vi nu gör är att söka fler finansiärer till tvättstugebiblioteken, så att vi kan byta bokbeståndet och fortsätta att locka fler till litteraturen.

Lokalpoesi och lättläst

DET ÄR LJUM APRIL, solen skiner över Malmgatan 19 och doften av tvättmedel blandar sig med våren i vinden. I ett av rummen i den rymliga tvättstugan hittar vi Smedjebackens andra tvättstugebibliotek. Det invigdes i september 2014 och har en profil med böcker på lättläst svenska. Många av husets hyresgäster är människor nyligen komna från Iran, Irak och Somalia och för dem är nyspråket fortfarande besvärligt, trots att viljan finns.

– Det har fungerat jättebra, säger Marie och ler. Över förväntan! Det är klart att en del domedagstoner har klongat, det gör det alltid, om att öppenheten kommer att missbrukas, om att böcker kommer försvinna eller förstöras. Men ofta, inflikar Eva, är det ju också bara de negativa rösterna som hörs i sådana här sammanhang.

– Jag blir så glad! utbrister Marie och fyller på hyllorna med nya böcker. Det har verkligen gått bra det här!

Hon berättar vidare om en kille som grät av glädje när han såg att hon köpt in *Körkortsboken* på lättläst svenska. Snacka om feedback! Det är knappast var dag en bibliotekarie får en sådan glädjereaktion som tack.

I BIBLIOTEKETS ENA HÖRN ligger ett dussin pocketutgåvor av lokallyrikern och akademiledamoten Werner Aspenströms samlade poesi. Det är fritt fram för de boende att ta en bok och förrådet fylls på allteftersom.

– Vi vill nå ut med traktens egen kändis, säger Marie. Det är ett bra sätt att integreras i samhället, att lära känna trakten och dess historia där man bor.

Det är Marie själv som köper in all litteratur till tvättstugorna. Det gör hon via den närmsta lokala bokhandeln, som ligger i Ludvika.

– Jag vill kunna känna på böckerna innan jag köper dem, säger hon, bläddra och titta. Och så får vi bra rabatt på priset!

På så vis gynnar projektet även den lokala handeln, i en tid då många bokhandlare fått stänga.

I FEBRUARI I ÅR invigdes det tredje tvättstugebiblioteket på Hovslagargatan 28 C i Gamla By, det som en gång var det gamla Smedjebackens centrum. Hembygd är passande nog temat för biblioteket, med Norrbärke

hembygdsgrd om knuten och med hembygdsföreningen som viktig samarbetspartner. I bokskåpen samsas vackra utgivningar om ortens historia med deckare, barnfavoriter, klassiker och ljudböcker, och på väggarna hänger kopior av gamla svartvita foton som hembygdsföreningen tagit fram ur arkiven.

- I våras höll hembygdsföreningen ett föredrag på biblioteket om det gamla Smedjebacken, säger Marie. Det kom nära 80 personer, det är nästan rekord.

Med Hovslagargatan kan projektets mål sägas vara uppnått: tre fina tvättstugebibliotek som har lockat fler människor till böckerna är på plats.

- Men vi hoppas såklart på en framtid, säger Marie och Eva, på fler bibliotek!

SMEDJEBACKENS BIBLIOTEKSCHEF är en visionär, och en hårt arbetande praktiker.

- Det är väldigt viktigt i sådana här projekt att visa att man verkligen tror på dem själv, menar Marie, som skruvade ihop hyllorna till Malmgatanbiblioteket på egen hand. Om man själv är med i fysisk person, om man står där och skruvar och håller på så förstår folk till sist att det är viktiga saker det handlar om.

Och vad handlar det om? Jo. Om läskunnighet. Språkglädje, fantasi, förståelse och integration. Möten mellan människor.

Det är svårt att tänka sig något viktigare i ett demokratiskt samhälle.

Vill du veta mer om
tvättstugebiblioteken i Smedjebacken?
Mejla då Marie eller Eva:

marie.ohlsson@smedjebacken.se

eva.langberg@abf.se

